

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ТА МОНІТОРИНГУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою

ТКМЦНОІМ

(протокол №3 від 23.12.2025р.)

Вводиться в дію з 01.01.2026р.

Директор ТКМЦНОІМ_ Г. І.

ЛИТВИНЮК

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів
загальної середньої освіти**

Шкільний кар'єрний радник: введення в посаду

Тернопіль 2026

Інформація про розробників: Тернопільський комунальний методичний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу (Литвинюк Галина Іванівна, директор ТКМЦНОІМ, PhD, освітні та педагогічні науки; Уруський Володимир Іванович, викладач ТКМЦНОІМ).

Рецензенти: Рябова Зоя Вікторівна, викладачка Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу, доктор педагогічних наук, професор; Федоруц Микола Васильович, директор Тернопільського академічного ліцею «Українська гімназія» ім. І.Франка, PhD, соціальна педагогіка.

Напрямок підвищення кваліфікації: Кар'єрне консультування здобувачів освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти на тему «Кар'єрне консультування в новій українській школі» від 04.11.2025 р. №1450.

Термін дії програми: 2026 – 2030 рр.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Реформа середньої освіти в Україні, започаткована Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, перехід на 12-річне навчання та створення академічних ліцеїв потребують ефективної системи професійної орієнтації та кар'єрного консультування, яка забезпечить підтримку здобувачів освіти у виборі власної освітньої та професійної траєкторії. Дані міжнародного дослідження PISA - 2018, 2022 засвідчують, що у світі кар'єрні прагнення підлітків часто залишаються обмеженими, суперечливими та залежать від соціального походження. У середньому лише половина учнів країн ОВСР (Організації економічного співробітництва та розвитку) спілкувалася з консультантом із питань кар'єри до 15-річного віку, що свідчить про обмеженість доступу до якісної профорієнтації. В Україні ця проблема поглиблюється відсутністю системного підходу, обмеженими ресурсами, нерівністю доступу до сучасних інструментів, впливом соціально-економічних чинників і стереотипів, що особливо відчутно для учнів із сільської місцевості, дітей з особливими освітніми потребами та внутрішньо переміщених осіб. В умовах сучасних викликів, зокрема війни, внутрішньої та зовнішньої міграції, соціально-економічної нестабільності, питання професійного самовизначення підлітків набуває особливої актуальності. Учні старшої школи потребують комплексної психологічної та профорієнтаційної підтримки, яка б урахувала індивідуальні особливості, мотивацію, здібності, цінності, життєві плани та інформування про актуальні потреби ринку праці. Отже, підготовка педагогічних працівників до якісного кар'єрного консультування є стратегічним завданням сучасної освіти. Сформована система підтримки вибору індивідуальної освітньої траєкторії та кар'єрного визначення здобувачів освіти сприятиме реалізації положень

Державного стандарту профільної середньої освіти, а також має стати ключем до мобілізації ресурсів і можливостей для майбутнього, допомагаючи молодим людям знайти своє місце в нових реаліях.

Програма підвищення кваліфікації розроблена з урахуванням положень чинного законодавства у сфері освіти, державних стандартів базової та профільної середньої освіти, сучасних наукових і практичних підходів до кар'єрного розвитку особистості. Реалізація програми спрямована на вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, зокрема вчителів і практичних психологів, та створення умов для ефективного кар'єрного супроводу здобувачів освіти відповідно до цінностей і завдань Нової української школи.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 15 годин / 0,5 кредиту ЄКТС.

Особливості реалізації програми: Короткостроковий курс з можливістю опанування змісту програми один раз на п'ять років.

Форма підвищення кваліфікації: Курсова підготовка за інституційною формою в режимі відеозв'язку (дистанційно).

Мета підвищення кваліфікації:

Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (вчителів і практичних психологів), необхідних для здійснення системного кар'єрного консультування та впровадження коучингових технологій у процесі професійної орієнтації здобувачів базової та профільної середньої освіти відповідно до принципів і цінностей Нової української школи.

Завдання підвищення кваліфікації:

➤ **сформувати** цілісне уявлення про сучасну систему кар'єрного консультування та професійної орієнтації в контексті профільної середньої освіти, нормативно-правових засад і державної політики;

➤ **ознайомити** із сучасними моделями, методами, технологіями та інструментами кар'єрного консультування;

➤ **розвинути** практичні навички здійснення кар'єрного консультування, включно з методами інструментальної діагностики, індивідуальної та групової роботи, інтерв'ювання, фасилітації, супроводу індивідуальної освітньої траєкторії та кар'єрного вибору учнів;

➤ **посилити** спроможність інтеграції профорієнтаційних елементів в освітній процес із урахуванням принципів НУШ, забезпечуючи міжпредметність та компетентнісний підхід.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей за професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти»:

1. Формування та розвиток професійних компетентностей:

А3 інформаційно-цифрова компетентність,

- Б1 Психологічна компетентність,
- Б2 Емоційноетична компетентність,
- Б3 Компетентність педагогічного партнерства,
- Д1 Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Після успішного засвоєння програми слухач повинен:

Знати та розуміти:

- систему професійної орієнтації та кар'єрного консультування в ЗЗСО в контексті профільної середньої освіти, нормативно-правових засад та державної політики;
- освітні, мотиваційні і кар'єрні потреби учнів з урахуванням вікових, гендерних, соціокультурних та індивідуально-психологічних особливостей на засадах безстереотипного та інклюзивного підходів.

Вміти:

- інтегрувати профорієнтаційні елементи у навчальні програми, виховну та проектну діяльність відповідно до принципів НУШ, забезпечуючи міжпредметність та компетентнісний підхід;
- формувати та розвивати у школярів навички самопізнання, цілепокладання, прийняття рішень і планування власної освітньої траєкторії та кар'єрного вибору;
- здійснювати кар'єрне консультування здобувачів базової та профільної середньої освіти, супроводу індивідуальної освітньої траєкторії та кар'єрного вибору учнів.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Система балів: максимальна кількість балів – 60, прохідний бал – 30.

Контрольні заходи – 2 практичні роботи (2x15 балів), тестування (30 балів).

Для отримання сертифікату про підвищення кваліфікації загальний середній бал має бути не нижче 30.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації

Сертифікат за підсумками опанування освітньої програми на 15 годин (0,5 кредита ЄКТС).

Вартість: 330,00 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено формування фундаментальних знань щодо мети, змісту та ролі кар'єрного консультування в системі базової та профільної середньої освіти, поглиблення знань щодо вікових та психологічних особливостей професійного самовизначення здобувачів освіти. розвиток умінь застосовувати психолого-педагогічні підходи в практиці кар'єрного консультування.

Самостійна робота передбачає опрацювання питань для самоконтролю та рекомендованої літератури.

Підсумкові заходи здійснюються у формі виконання практичних робіт та підсумкового тестування.

Зміст програми складається з 2 модулів та 5 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, 60 балів. Прохідний бал 30. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 15 год, з них: 4 год — лекційні заняття, 6 год — практичні заняття, 4 год — самостійна робота, 1 год — контрольні заходи.

Назви навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. КАР'ЄРНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ					
Тема 1.1. Інтеграція кар'єрного консультування в систему базової та профільної середньої освіти	2				2
Тема 1.2. Сучасні теорії та моделі кар'єрного консультування і професійної орієнтації		2	2		4
МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ ТА ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ					
Тема 2.1. Вікові й психологічні особливості професійного самовизначення і кар'єрного вибору здобувачів базової та профільної середньої освіти	2		2		4
Тема 2.2. Особливості мотивації професійного вибору старшокласників		2			2
Тема 2.3. Технології кар'єрного консультування на різних етапах підготовки здобувачів		2			2
Контрольний захід				1	1
Разом за програмою:	4	6	4	1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. КАР'ЄРНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Тема 1.1. . Інтеграція кар'єрного консультування в систему базової та профільної середньої освіти. Поняття і роль кар'єрного консультування, його мета й місце в системі професійної орієнтації здобувачів базової та профільної середньої освіти. Нормативно-правове забезпечення, державна підтримка кар'єрного консультування та профорієнтаційної діяльності в ЗЗСО України. Нові сенси професійної орієнтації в контексті НУШ. Концептуальні засади реформування профільної середньої освіти та роль академічних ліцеїв у забезпеченні професійного вибору учнів. Використання

Європейських рамок компетентностей, зокрема Life Comp (Європейська рамка особистісної, соціальної та навчальної ключової компетентності), Entre Comp (Європейська рамка підприємницьких компетенцій) для формування особистісної і соціальної готовності учнів до вибору сфери професійної діяльності та кар'єри. Спільне й відмінне в професійній орієнтації та кар'єрному консультуванні здобувачів освіти. Зв'язок кар'єрного консультування з розробкою індивідуальної стратегії навчання та освітньої траєкторії. Партнерська взаємодія педагогічних працівників ЗЗСО в системі кар'єрного консультування.

Тема 1.2. Сучасні теорії та моделі кар'єрного консультування і професійної орієнтації. Особливості орієнтації Основні теорії та моделі кар'єрного консультування і професійної орієнтації, їх еволюція та практичне значення. Теорія рис і факторів (Парсонс В., Голланд Д.); розвиткові теорії (Супер К., Гінзберг Д.); соціально-когнітивна теорія кар'єрного вибору (Лент Р., Браун С.); конструктивістські моделі (Савікас М.) та концепція кар'єрної адаптивності. Елементи моделей кар'єрного консультування в поєднанні з розвитком ключових компетентностей LifeComp та підприємницьких компетентностей EntreComp. Концепція автономної кар'єрної мотивації, сфокусована на внутрішніх джерелах професійного вибору й здатності учня самостійно будувати та коригувати власний кар'єрний маршрут.

МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ ТА ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Вікові й психологічні особливості професійного самовизначення і кар'єрного вибору здобувачів базової та профільної середньої освіти. Соціальна ситуація розвитку в ранньому юнацькому віці (від 14,5 до 17 років) (провідний вид діяльності; зміна потреб і складання життєвих планів; самопроекція на майбутнє; оцінка навчання для вибору професій тощо). Розвиток самосвідомості та ідентичності. Кар'єрний та професійний вибір як провідний напрям самовизначення в ранньому юнацькому віці. Базові фактори професійного вибору юнацтва: зовнішні (престижність професії, її змістовні та матеріальні характеристики; соціальний попит та підтримка, можливості працевлаштування, стереотипи (сімейні, членство в неформальних групах та ін.); інформованість про різні види професійних сфер діяльності; тиск (рекомендація, поради, вказівки з боку інших людей, приклади героїв кіно, літературних персонажів та ін.), індивідуальні об'єктивні обставини (стан здоров'я); внутрішні (психофізіологічні якості, здібності, інтереси, покликання, рівень домагань, самооцінка, цінності). Мрії та ідеалізовані уявлення про професії старшокласників. Вікові кризи, юнацький максималізм як бар'єри та рушійні сили професійного самовизначення і кар'єрного вибору. Гендерний аспект професійного самовизначення та формування кар'єрної мотивації. Роль батьків і соціального оточення у виборі професії. Готовність до самостійного прийняття рішень.

Тема 2.2. Особливості мотивації професійного вибору старшокласників. Групи мотивів вибору професії: соціальні; моральні;

матеріальні; пізнавальні; естетичні; творчі, змістовні; престижні та утилітарні. Провідні мотиви професійного вибору в ранньому юнацькому віці: пізнавальні інтереси; прагнення до соціального визнання; наслідування авторитетів; вплив сім'ї та однолітків, зростання значення внутрішньої (автономної) мотивації. Роль ціннісних орієнтацій, уявлень про майбутнє, самооцінки та впевненості у власних здібностях. Вплив зовнішніх чинників (медіа, трендів ринку праці, освітнього середовища) на мотиваційний вибір підлітків. Індивідуальний мотиваційний профіль та інструменти підсилення внутрішньої зацікавленості учня у свідомому професійному самовизначенні. Практична робота № 1.

Тема 2.3. Технології кар'єрного консультування на різних етапах підготовки здобувачів. Кар'єрне консультування на рівні базової (5-9 класи) та профільної (10-12 класи) середньої освіти: орієнтація на розвиток пізнавального інтересу до світу професій, формування навичок самопізнання (інтереси, здібності, цінності), ознайомлення із широким спектром професійних сфер, початкове розуміння ринку праці та ролі освіти в кар'єрному зростанні. Підготовка до свідомого вибору фахового профіля. Технології кар'єрного коучингу, менторства, індивідуальних консультацій з аналізом портфоліо досягнень, симуляції співбесід, стажування, участь у профільних конкурсах та проєктах. Технологія застосування цифрових інструментів і ресурсів для кар'єрного консультування та професійної орієнтації: платформа профорієнтації та розвитку кар'єри Державної служби зайнятості (тести, описи професій, відеоекскурсії, база закладів освіти); портал «Моя професія»; державний ресурс «Дія. Освіта» (курси та освітні сертифікати), Національна онлайн-платформа Career Hub (проєкти для молоді, менторські програми, конкурси). Інтерактивні інструменти Prometheus та EdEra з курсами навичок XXI століття. Практична робота № 2.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практична робота №1. Розробити коротку вправу або кейс для підвищення внутрішньої мотивації учнів у процесі професійного самовизначення.

Практична робота №2. Розробити модель кар'єрного консультування для відповідного етапу освіти.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Можливості використання цифрових платформ для кар'єрного консультування (Державна служба зайнятості, «Моя професія», «Дія.Освіта», Sageeg Hub).

2. Інтерактивні інструменти Prometheus та EdEra у контексті розвитку навичок XXI століття та профорієнтації.

3. Поєднання традиційних та цифрових методів кар'єрного консультування для ефективної підтримки учнів у виборі професії та профілю навчання.

4. Інтерактивні методики для підсилення внутрішньої мотивації учнів.

5. Принципи конструктивістських моделей кар'єрного консультування.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї): наказ МОН України від 10.10.2024 № 1451. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1451729-24#Text> (дата звернення: 25.11.2025).

2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.11.2025).

3. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.02.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 25.11.2025).

4. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.11.2025).

Основна література

1. Заєць І. В., Шевенко А. М. Науково-практичне забезпечення профдіагностичної і профконсультативної діяльності: методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. URL: <https://surl.li/qkedef> (дата звернення: 25.08.2025).

3. Міністерство цифрової трансформації України. Дерево професій. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/profession-tree> (дата звернення: 25.11.2025).

4. Платформа з профорієнтації та розвитку кар'єри. Офіційний інтернетпортал Державної служби зайнятості України. URL: <http://profi.dcz.gov.ua/> (дата звернення: 25.11.2025).

Додаткова література

1. Глубоченко К. Впровадження інституту кар'єрних радників у школах: підходи до оцінювання ефективності. Академічні візії. 2024. Випуск 36. С. 1-10. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1428/1306> (дата звернення: 25.11.2025).

2. Психологія професійної діагностики та професійного консультування практичний посібник / Ігнатович О. М., Татаурова-Осика Г. П., Шевенко А. М.; за 11 ред. О. М. Ігнатович. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 225 с. URL: <https://surl.li/hpueod> (дата звернення: 25.11.2025).

3. Толочко С. В. Вимоги до професійно-педагогічної компетентності кар'єрних радників та едвайзерів в українських закладах освіти. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2020. № 1 (34). С. 213-220. URL: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-1-34> (дата звернення: 25.11.2025).

4. Хоружа Л., Братко М., Гриневич Л. Інноваційні тренди у професійнопедагогічній освіті: кар'єрний радник для Нової української школи. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2024. № 80(3). С. 31-44. URL: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.3> (дата звернення: 25.11.2025).

5. Всеукраїнський проект з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії». URL: <https://hryoutest.in.ua/> (дата звернення: 25.11.2025).